УДК 338:669

DOI: <https://doi.org/10.32782/2415-8801/2019-6.52>

Мельник О.В.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії,
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ОЦІНЮВАННЯ КАПІТАЛІЗАЦІЇ ЗА СУЧАСНИХ УМОВ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

У статті представлено результати дослідження методології оцінювання капіталізації підприємства з урахуванням постіндустріальної специфіки господарювання. Традиційна система принципів пов'язана із вартісним підходом до оцінювання капіталізації. За сучасних умов діяльності детермінантами капіталізації стають фактори впливу, які визначають результати капіталотворення у інкорпорованій площині, що ускладнює використання традиційної прескриптивної методології. У статті представлено наукову аргументацію розширеної системи усталених принципів оцінювання капіталізації (доповнено принципами гармонізації, самогенерації, рівномірної оптимізації, якісної визначеності оцінки, валідності та верифікованості), що дозволить формалізувати її множинність різних показників та здійснювати вимірювання на основі певної рівнодіючої величини усіх складових, що задіяні у її формуванні результатів капіталотворення, а також забезпечить рівномірність у розвитку усіх впливових факторів і результатів процесів капіталотворення.

Ключові слова: капіталізація, методологія оцінювання капіталізації, принципи оцінювання капіталізації, критерії, аналітичні індикатори.

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЙ БАЗИС ОЦЕНКИ КАПИТАЛИЗАЦИИ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Мельник О.В.

В статье представлены результаты исследования методологии оценки капитализации предприятия с учетом постиндустриальной специфики хозяйствования. Традиционная система принципов связана со стоимостным подходом к оценке капитализации. В современных условиях деятельности детерминантами капитализации становятся факторы влияния, которые определяют результаты капиталобразования в инкорпорированной плоскости, что затрудняет использование традиционной прескриптивной методологии. В статье представлена научная аргументация расширенной системы устоявшихся принципов, оценки капитализации (дополнено принципами гармонизации, самогенерирования, равномерной оптимизации, качественной определенности оценки, валидности и верифицируемости), что позволит формализовать ее (капитализацию) множественностью разнородных показателей и осуществлять измерения на основе определенной равнодействующей величины всех составляющих, которые задействованы в формировании результатов капиталобразования, а также обеспечить равномерность в развитии всех наиболее влиятельных факторов и результатов капитализации.

Ключевые слова: капитализация, методология оценки капитализации, принципы оценивания капитализации, критерии, аналитические индикаторы.

METHODOLOGICAL BASIS OF CAPITALIZATION EVALUATION IN MODERN ENTERPRISE ACTIVITIES

Melnik Oksana

Postindustrial specificity of management causes significant changes in the understanding of capitalization of the enterprise. This is primarily due to the broadening of the contextual context of basic categories such as capital, value, growth, which determine capitalization. In today's scientific research, the value nature of capital is revealed in the unity of the interrelation of such constructs as utility, meaningfulness, price / cost. And the sources of economic growth are the non-materialized factors that shift the research focus to the plane of incorporated capital formation. Such changes lead to an update of the prescriptive methodology of capitalization valuation, which in this article is presented with new principles that should be the basis for evaluating the processes and results of capital formation. In the course of work on the article, general scientific and special methods of scientific knowledge were used, namely: bibliographic and terminological analysis - to streamline scientific positions on the interpretation of the content of capitalization in modern post-industrial conditions of activity of enterprises; scientific generalization - in the systematization of existing principles of capitalization valuation on the basis of cost approach; system analysis and synthesis - in determining the specific principles of assessing the capitalization of the enterprise, taking into account its modern specifics. Based on a critical analysis of the existing principles of capitalization valuation, it has been established that they can be conditionally divided into systematic and established ones. The systems involve the construction of a system of valuation of business in the unity and interdependence of all elements: the principle of purpose; principle of

completeness; the criterion of certainty; the principle of quantification of estimates; the principle of combining state assessments and changes; the principle of objectivity (independence). Established include the principle of future benefits, the principle of excess productivity, the principle of prediction, the principle of adding value; principles based on owners' perceptions: expectation principle; the principles of assessment, which are determined by the operation of the enterprise and features of the business: the principle of contribution, the principle of marginal productivity, the principle of balance; market driven principles: regression and progression, competition; the principles of the institutional environment: the principle of economic and political stability, the principle of change in value, the principle of the most efficient use. Intellectualization of business processes of enterprises causes updating of the traditional methodology of capitalization estimation, which is connected with the necessity of integration of fundamental factors which, according to the logic of modern capital formation, operate in the mental and cognitive organizational space. Such a substantive statement of the problem actualized the extension of the set of established principles as follows: the principle of harmonization, self-generation, uniform optimization, qualitative certainty of evaluation, the principle of validity and verification. The practical value of the updated format of principles will allow us to formalize the processes and results of capital formation by a multiplicity of analytical indicators, which will characterize the level of capitalization in a multidimensional way and will ensure uniformity of consideration of all influential factors that determine the quality of capital formation processes taking into account the heterogeneous business environment.

Keywords: capitalization, methodology for assessing capitalization, principles for assessing capitalization, criteria, analytical indicators.

Постановка проблеми. Сучасна теорія капіталізації набуває принципово нових зрізів дослідження, що пов'язано із змістовною зміною базових понять (капітал, цінність, зростання), які її визначають. Так, за постіндустріальних умов розвитку середовища проблематика капіталу актуалізується не тільки у фізичному просторі функціонування різних видів капіталу, а і у суспільному, що зумовлює зміни у ядрі капіталів, де домінуючою компонентою стає інтелектуальна складова людського капіталу. Такий контекст принципово змінює конфігурацію видового впливу капіталів у економічних відносинах суб'єктів господарювання, від пріоритетної ролі власників матеріально-речових ресурсів, до тих, хто безпосередньо здійснює контроль над інтелектуальним капіталом.

Щодо ціннісної природи капіталізації, то традиційним аспектом її дослідження була вартісна проблематика, яка описується у категоріях ціна/витрати. Із зміною пріоритетності визначального впливу форм та видів капіталу на результати та процеси капіталізації, розширюється змістовний контекст капіталотворення в аспектах корисності та змістозначущості. Так, постіндустріальна специфіка полягає у домінуванні суб'єктивного над матеріальним, що зумовлює зміни парадигм цілеполягання, та, відповідно, ідентифікації та вимірювання економічних результатів, як наслідків цільової діяльності суб'єктів господарювання.

Щодо питань зростання в аспекті капіталізації, то об'єктом дослідницького фокусування є не стільки фінансово-економічні результати капіталотворення, скільки наслідки процесів капіталізації що відбуваються у інкорпорованій площині. Постіндустріальні умови функціонування та розвитку бізнесу зумовили зміни якості економічного зростання. Відбувається процес принципівих трансформацій у суспільних потребах, технологічному способі та структурі суспільного виробництва, формуються нові рушійні сили і можливості економічного зростання в результаті інтелектуалізації усіх сфер та напрямків діяльності підприємств. Індустріальний енергомісткий капітал, як драйвер економічного зростання поступається постіндустріальним наукомістким технологіями, що змінює контекст дослідження капіталізації на якісно новому рівні. Відбувається трансформація капітальної структура економічного зростання. Якщо на індустріальній стадії домінуючим фактором впливу на економічне зростання суб'єктів господарювання був

фізичний капітал, то постіндустріальна епоха характеризується поступовим нарощенням вкладу інтелектуальної складової людського капіталу в економічну динаміку процесів капіталотворення. Науковці наголошують на тому, що в теорії економічного зростання «завершується панування технократичного підходу, який представлений принципом «капітального фундаменталізму» [1]. Одномірність товарно-вартісного світогляду атомарного економічного максимізатору прибутку та загальної корисності економічних благ трансформується в більш багату палітру соціальної та антропоцентричної багатомірності економічної думки. Якісно нова реальність економічного простору «інтелектуалізується», «соціалізується» та «психологізується» [2], що зумовлює ментальний характер процесу прийняття рішень та передбачає екзогенність окремих змінних (традиції, переваги, пристрасті) при моделюванні економічних процесів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Сучасна проблематика дослідження капіталізації представлена у наукових працях вчених пострадянського простору І. Булеєва, Н. Брюховецької, А. Гриценко, С. Гинди, М. Дедкової, Т. Малової, Н. Мамонтової, М. Лотоцького, Л. Мельник, М. Козоріз. Питання оцінювання капіталізації на основі вартісного підходу розкриваються у дослідженнях В. Буханця, М. Дедкової, І. Івашковської, М. Козоріз, О. Мендрула [7], Т. Теплової, А. Турила, Н. Шевчук та ін. При цьому варто зазначити, що сучасна проблематика оцінювання капіталізації є набагато складнішою, так як сама змістовна природа капіталізації виходить за межі об'єктивованого простору капіталотворення, а результатні аспекти капіталізації неможливо ідентифікувати та формалізувати на основі вартісних критеріїв.

Постановка завдання. Визначені тенденції у процесах капіталізації безпосередньо мають відобразитися на повноцінному врахуванні інкорпорованих та нематеріальних об'єктивованих форм капіталу в оцінюванні капіталізації. Актуалізація такої постановки проблеми зумовлена тим, що на даний момент відсутньою є методологія та кількісні методи вимірювання цінності інкорпорованих та нематеріальних об'єктивованих форм капіталу та їх впливу на формування фінансово-економічних результатів капіталотворення. В аспекті бізнес-аналітики є відсутніми корпоративна звітність, яка інформує про стан нематеріального об'єктивованого та інкорпорованого капіталу та системи показників, що

дозволяють здійснити вимірювання структурних елементів диференційованих відповідних видів капіталу. Варто констатувати, що у практиці бізнес-культури зберігається консервативний тип мислення основних фінансових стейкхолдерів бізнесу (власників, менеджерів, інвесторів), які не сприймають нефінансові форми капіталу як об'єкт пріоритетного інвестування. Варто констатувати наявність ігнорування або не усвідомлення зв'язку між благами, що створюються нематеріалізованими формами капіталу та ефективністю бізнесу. Організаційні ментальні установки вітчизняного бізнесу орієнтовані на отримання економічних результатів у короткостроковій перспективі, у той час як рішення щодо розвитку інкорпорованих форм капіталу пов'язані з пролонгованим ефектом та не завжди можна ідентифікувати економічними вигодами. Така постановка проблеми актуалізує проблематику оновлення методології оцінювання капіталізації відповідно до потреб та вимог сучасної реальності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узгалянення наукових джерел [3–5] дозволяє говорити про те, що у науковій літературі методологію прийнято розглядати в двох аспектах: теоретичному – дескриптивна, описова методологія, що формується таким розділом філософського знання, як гносеологія; практичному – прескриптивна, нормативна методологія. Існуюча методологія оцінювання капіталізації є прескриптивною і представляє собою певний алгоритм, набір прийомів і способів аналітичної діяльності, які здійснюються у ході розробки планів, політик, стратегії підприємства. Теорія методології наукових досліджень визначає такі структурні елементами методології: принципи; логічна структура; прийоми, засоби, способи, методи дослідження. У змістовних межах даної наукової статті розглянемо принципи оцінювання капіталізації з урахуванням сучасної специфіки її визначення.

Розглядаючи капіталізацію як складне соціально-економічне явище можна говорити про наявність значного кола проблем щодо її формалізованого кількісного оцінювання. В даному контексті доречним є думка науковців про те що «...оцінка складних соціально-економічних об'єктів та явищ стали рівнозначними пошуку «філософського каменю» [6, с. 7]. Численні наукові підходи до розв'язання задач пошуку багатокритеріального аналітичного упорядкування складних економічних систем, до яких можна віднести і систему капіталотворення підприємства, не призвели до створення універсального інструментарію, що став би прийнятним для метрології об'єктів економічної природи. За сучасних умов розвитку економіки, що характеризуються домінантою нематеріалізованих та нефінансових драйверів, дієва вимірювально-оціночна система може бути побудована на основі евристично-спонтанних методів, що синтезовані вдалою комбінацією з відомими типовими рішеннями та одночасно вирішувати задачі змістовного аналізу та формального синтезу різних індикаторів. Імплементуючи дану тезу у процеси оцінювання капіталізації принципова основа може бути визначена виходячи з таких положень:

Принципова основа відповідно до пропонованої в дисертації логіки її визначення, можна сформулювати принципову вихідну основу, яка базується на наступних положеннях: капіталізацію можна віднести до складних активних багатоцільових систем, які з точки зору оці-

ночних технологій є абсолютно ідентичними; оцінювання капіталізації має виходити з потреби у критеріях, які є самогенеруючими та самонастроюваними, а також такими, що самі формують інформацію для свого змістовного наповнення. Такі критерії мають бути інваріантними до кількості показників, їх комбінації, одиниць виміру, а за своєю природою вони мають відповідати управлінським потребам, тобто вирішувати задачі аналізу та орієнтувати об'єкти оцінювання на існуючі тренди та досягнення цілей відповідно до визначеної ієрархії.

Традиційна методологія оцінювання капіталізації підприємств базується на принципах оцінювання їх ринкової вартості. У наукових джерелах принципово виділяють певні групи, які можна упорядкувати у такій логічній послідовності. Перша група принципів, може бути визначена як така, що базується на системному підході до оцінювання капіталізації, а їх зміст інтерпретується з позиції необхідності побудови системи оцінювання вартості бізнесу у єдності та взаємозумовленості всіх елементів: принцип цільового призначення; принцип повноти; принцип критеріальної визначеності; принцип кількісної визначеності оцінок; принцип поєднання оцінювань стану та змін; принцип об'єктивності (незалежності).

Друга група принципів може бути визначена як усталені принципи оцінювання вартості підприємства [7–10]: із класифікації принципів, що наведено у роботах зарубіжних авторів: принцип майбутніх переваг, принцип надлишкової продуктивності, принцип передбачення, принцип додавання приведених вартостей; принципи, що базуються на уявленнях власників: принцип очікування; принципи оцінювання, що зумовлені експлуатацією підприємства та особливостями бізнесу: принцип внеску, принцип граничної продуктивності, принцип збалансованості; принципи, що зумовлені дією ринкового середовища: принцип регресії та прогресії, принцип конкуренції; принципи, що зумовлені дією інституційного середовища: принцип врахування економічної та політичної стабільності, принцип зміни вартості, принцип найбільш ефективного використання.

В основу існуючої методології оцінювання капіталізації (і як величини накопиченого капіталу, і як здатності підприємства, як організаційної форми капіталу, формувати цінність) закладено метричний підхід, який характеризується переважністю використання фінансово-економічних показників, що дозволяють у «явному» вигляді зробити вартісні вимірювання та здійснювати відповідні управлінські впливи на диференційовані процеси капіталотворення. Основною перевагою даного підходу є однозначність в інтерпретації отриманих результатів, що визначаються їх кількісною природою. Метрики, що традиційно застосовуються для економічного оцінювання можуть бути дієвими та ефективними по відношенню до неекономічних факторів, що формують капіталізацію, однак існує низка об'єктивних причин, які не завжди дозволяють використовувати метричні методи до вимірювання інкорпорованого та об'єктивованого капіталу у нематеріальній формі. Специфіка таких видів капіталу унеможливорює розповсюдження на них принципів дії для оцінювання ринкової вартості. Крім даної проблеми, варто наголосити ще на тому, що, зазвичай, досить складно інтерпретувати вихідні параметри, що характеризують соціальні, природні, та інші неекономічні явища для отримання їх грошового еквіваленту, яким в подаль-

шому можуть оперувати аналітичні вимірювання. Дані обставини значно ускладнюють використання традиційної методології для оцінювання капіталізації у інкорпорованій та не матеріалізованій об'єктивованій площині і, як наслідок, призводять до того, що методики управління підприємством за вартісними критеріями ігнорують очевидну необхідність інтеграції фундаментальних факторів, які за логікою сучасного капіталотворення діють у ментальному та когнітивному організаційному просторі. Наведені міркування актуалізують потребу у розширенні сукупності принципів оцінювання капіталізації, що в основному зумовлено постіндустріальною специфікою бізнес-середовища. Нова (специфічна) сукупність принципів може бути такою.

Принцип гармонізації. Вибір даного принципу оцінювання капіталізації можна аргументувати тим, що не можна вважати жодну з існуючих концепцій вимірювання вартості повною для задачі пошуку та побудови корисної з точки зору практики та універсальної системи багатокритеріального її оцінювання. Особливо це важливо в умовах домінантного впливу ментально-когнітивних факторів у процесах інкорпорованої капіталізації на узагальнюючі результати капіталотворення. При цьому важливо враховувати, що для характеристики процесів інкорпорованого капіталотворення не визначено власного інтегрованого критерію, подібного до того, як для об'єктивованої капіталізації – доданої вартості підприємства. У такому контексті гармонізація – це як інтеграл усіх цілей, що передбачає як вихідний момент, узгодженість інтересів усіх рівнів капіталотворення з приводу досягнення найвищої цілі (за рівнем узагальнення) – зростання цінності підприємства, так і конкретних цілей в рамках просторів інкорпорованої та об'єктивованої капіталізації. Змістовний аналіз даного принципу свідчить про те, що його найбільш суттєвим моментом (з позицій оціночного аспекту) є багатомірність, багатофакторність, різноманітність, що в явному вигляді передбачає множинність вимірюваних та контрольованих властивостей. Таким чином, зміст принципу гармонізації для оцінювання капіталізації полягає у намаганні її як системи досягати найвищої цілі, за умов, коли сформульовано повний набір конкретних цілей задач для «кореневого» рівня, а ступінь досягнення жодної з них характеризується якісно високим рівнем.

Принцип самогенерації. Зміст даного принципу полягає у перетворенні багатомірної результативності в одномірну односпрямовану характеристику. Фундаментальна капіталізація є багатоцільовим явищем. В силу цього система оцінювання має виходити із умови повноти опису стану множиною оціночних показників. Необхідним є врахування довільної, але кінцевої кількості на конкретний момент неоднорідних властивостей, що характеризують об'єкт оцінювання або цілі його функціонування. Кожен з показників слугує індикатором ступеня притаманності об'єкту тих чи інших властивостей, причому ціль може бути заданою в будь-якій формі: у вигляді числового значення, стандарту, еталону або бажаного напрямку змін.

В процесі перетворення багатомірності у одномірну величину, мають бути синтезованими у цілісне явище (у кількісній формі) різномірні показники. При цьому узагальнюючий критерій має бути інваріантним до типу індикаторів, їх комбінаціям, сполученням різних часткових показників. Одночасно він має бути чутливим до

рівня розвитку кожного з них. Серед науковців-економістів безперечним є положення про те, що «...ідеальний спосіб згортання показників на одну числову вісь має бути таким, щоб рух кожного з них по одиниці забезпечував збереження власної та помітної для управлінського ока інформаційної цінності» [11, с. 62].

В такій змістовній постановці цілком закономірно виникає питання про зумовленість конкретних показників по відношенню до кожного об'єкту, що вивчається, внутрішній єдності, існування єдиного зв'язку між ними. Вбачається, що внутрішня єдність різномірних властивостей та зв'язок між ними може бути відчутною тільки в процесі руху, у розвитку, в переходах властивостей об'єкту оцінки в нові, більш переважні стани в напрямку того вектору руху, який є заданим ззовні. В дослідженні Л.Б. Шабанової та Я.П. Демідова зазначено: «На певному рівні абстрагування можна відволіктися від різноманітності змісту конкретних показників та представити систему у спрощеному виді руху до єдиної мети – максимізації такої корисності, яка проявляється наближеністю до ідеального стану у вимірюваній формі критерію рівномірності розвитку, певного умовного індексу гармонізації» [11, с. 62].

Принцип рівномірної оптимізації. Капіталізація є багатомірною, а особливою вимогою до її трансформації в одномірність є те, щоб будь-які зміни значень показників були помітними для управління лише тоді, коли буде відбуватися якісний стрибок у варіації їх рівня, коли реалізується складний механізм перетворення кількості в якість, механізм граничного розрізнення переходу показника з однієї якісної зони в іншу. Тобто первинною умовою оцінювання є створення так званого семантичного фільтру для своєчасного та надійного розпізнавання таких переходів, якісних стрибків. В такому контексті принцип рівномірної оптимізації, зміст якого у рівномірному підвищенні ступеню досягнення усіх різноякісних цілей, є конструктивним.

Даний принцип є логічним продовженням двох попередніх. Якщо оцінювання здійснюється відповідно до принципів гармонізації та самогенерації, то цільова функція в процесі оцінювання неминуче трансформується у функцію рівномірної оптимізації, тобто вибору тих складових, які будуть визначати інтенсивність та спрямованість відповідних впливів на об'єкт оцінки. Дотримання даного принципу дозволяє оцінювачу концентрувати увагу на значущих аспектах об'єкту оцінки та надає оптимальний режим для реалізації принципу гармонізації.

Принцип якісної визначеності оцінки. Кількісна варіація аналітичних індикаторів, сама по собі, не несе жодної інформації для прийняття управлінських рішень. Це помилка традиційних уявлень про ефективність управління. Необхідним є аналіз досвіду відносно даної властивості у часовій та просторовій динаміці, що доповнюється контекстом стану інших характеристик. І тільки на основі такого аналізу виникає якісна інформація, яка є корисною для менеджменту підприємства.

Принцип валідності та верифікованості. Верифікація та наступна валідація результатів оцінювання капіталотворення є обов'язковою умовою їх використання в процесі обґрунтування та прийняття управлінських рішень. Так, наприклад, подібно тому, як додана вартість не викликає сумніву як міра якості формування та використання капіталу та сприймається як у науковому та бізнес-товаристві як даність, так і інтегрований кри-

терій інкорпорованої, об'єктивованої, ін.. видів капіталізації повинен мати дані властивості. При оцінюванні дуже важливим є усвідомлення того, що яка б альтернативна методика оцінювання не була «підключена» для вимірювання сукупних або часткових показників результатів капіталотворення, розраховане (отримане) значення має бути не тільки єдиним та кінцевим за величиною, але і мати абсолютний рівень довіри, верифікованості та валідності.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, в умовах інтелектуалізації економічних процесів дієва вимірювально-оціночна система капіталізації підприємства має бути побудована на основі евристично-алгоритмічних методів, що синтезовані вдалою комбінацією

з відомими типовими рішеннями з метою одночасного вирішення задачі змістовного аналізу та формального синтезу різних сукупностей аналітичних індикаторів. Такий контекст актуалізував потребу у розширенні сукупності принципів оцінювання капіталізації підприємства (доповнено принципами гармонізації, самогенерації, рівномірної оптимізації, якісної визначеності оцінки, валідності та верифікованості. Оцінювання капіталізації на основі реалізації даної групи принципів дозволить описати її повним комплексом (набором, множинністю) показників; здійснювати вимірювання на основі певної рівнодіючої величини усіх складових, що задіяні у її формуванні; забезпечить рівномірність у розвитку усіх впливових факторів і результатів сукупності процесів капіталотворення.

1. Дацьук А.А. Синтез количественных и качественных подходов к оценке темпов экономического роста. Вестник экономики, права и социологии. 2010. № 3. С. 26–28.
2. Гидденс Э. Последствия модернити. Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология. Москва : Academia, 1999. С. 101–122
3. Ипполитова Наталья Викторовна Взаимосвязь понятий «Методология» и «Методологический подход». Вестник ЮУрГУ. Серия : Образование. Педагогические науки. 2009. № 13(146). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimosvyaz-ponyatiy-metodologiya-i-metodologicheskij-podhod> (дата звернення: 15.12.2019).
4. Пономарев А.Б., ПикULEVA Э.А. Методология научных исследований. Пермь, 2014. 186 с.
5. Платонова Виктория Аркадьевна. Методология исследований дисциплинарных онтологий. Педагогика. Психология. Философия. 2016. № 2(02). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-issledovaniy-distiplinarnyh-ontologiy> (дата звернення: 15.12.2019).
6. Шабанова Л.Б. Ретроспективный анализ основных направлений интеллектуализации измерительных технологий. Экономический анализ: теория и практика. 2010. № 22(187). С. 7–15.
7. Мендрул О.Г. Управління вартістю підприємств : Монографія. Київ, 2002. 272 с.
8. Грязнова А.Г., Федотова М.А. Оценка бизнеса : Учебник. Москва : Финансы и статистика, 2007. 736 с.
9. Филиппов Л.А. Оценка бизнеса. Москва : КНОРУС, 2007. 720 с.
10. Харитонов А.Ю. Эффективное управление предприятием на основе его стоимости : Монография. Архангельск, 2008. 172 с.
11. Шабанова Л.Б. Инновационная технология в социально-экономических измерениях. Экономический анализ: теория и практика. 2011. № 13(220). С. 55–66.

1. Datsyk A.A. (2010) Sintez kolichestvennykh i kachestvennykh podkhodov k otsenke tempov ekonomicheskogo rosta [The synthesis of quantitative and qualitative approaches to assessing the rate of economic growth]. Vestnik ekonomiki, prava i sotsiologii [Bulletin of Economics, Law and Sociology]. No. 3, pp. 26–28. (in Russian)
2. Giddens E. (1999) Posledstviya moderniti. Novaya postindustrial'naya volna na Zapade [Consequences of modernity. The New Post-Industrial Wave in the West]. Antologiya. Moskva: Academia, pp. 101–122. (in Russian)
3. Ippolitova Natal'ya Viktorovna (2009) Vzaimosvyaz' ponyatiy «Metodologiya» i «Metodologicheskij podkhod» [Interconnection of the concepts "Methodology" and "Methodological approach"]. Vestnik YUUrGU. Seriya: Obrazovaniye. Pedagogicheskiye nauki, no. 13(146). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/vzaimosvyaz-ponyatiy-metodologiya-i-metodologicheskij-podhod> (accessed December 15, 2019). (in Russian)
4. Ponomarev A.B., Pikuleva E.A. (2014) Metodologiya nauchnykh issledovaniy [Research Methodology]. Perm', 186 p. (in Russian)
5. Platonova Viktoriya Arkad'yevna (2016) Metodologiya issledovaniy distsiplinarnykh ontologiy. Pedagogika. Psikhologiya. Filosofiya [Methodology for the study of disciplinary ontologies. Pedagogy. Psychology. Philosophy]. No. 2(02). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/metodologiya-issledovaniy-distiplinarnyh-ontologiy> (accessed December 15, 2019). (in Russian)
6. Shabanova L.B. (2010) Retrospektivnyy analiz osnovnykh napravleniy intellektualizatsii izmeritel'nykh tekhnologiy. Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika [A retrospective analysis of the main directions of the intellectualization of measuring technologies. Economic analysis: theory and practice]. No. 22(187), pp. 7–15. (in Russian)
7. Mendrul O.G. (2002) Upravlinnya vartistyu pidpriemstv [Management of business events]: Monografiya. Kyiv, 272 p. (in Russian)
8. Gryaznova A.G., Fedotova M.A. (2007) Otsenka biznesa [Business Valuation]: Uchebnik. Moskva: Finansy i statistika, 736 p. (in Russian)
9. Filippov L.A. (2007) Otsenka biznesa [Business Valuation]. Moskva: KNORUS, 720 p. (in Russian)
10. Kharitonov A.YU. (2008) Effektivnoye upravleniye predpriyatiem na osnove yego stoimosti [Effective enterprise management based on its value]: Monografiya. Arkhangel'sk, 172 p. (in Russian)
11. Shabanova L.B. (2011) Innovatsionnaya tekhnologiya v sotsial'no-ekonomicheskikh izmereniyakh [Innovative technology in socio-economic dimensions]. Ekonomicheskij analiz: teoriya i praktika. No. 13(220), pp. 55–66.